

ญี่ปุ่นบุกปัตตานี

(ก า ค ผ น ว ก)

ประมุข อุทัยพันธุ์

นำเรื่อง

ญี่ปุ่นบุกปัตตานี (ภาคผนวก)” นี้

เป็นเรื่องราวต่อเนื่องจาก “ญี่ปุ่นบุกปัตตานี...มรดกที่ผมรู้เห็น”

ที่ผมเขียนและตีพิมพ์ในวารสาร “รัฐสมิเล” ฉบับที่ 2 มกราคม - เมษายน 2532

และ ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - สิงหาคม 2532

ซึ่งผมเริ่มเล่าประสบการณ์ตั้งแต่วันที่ญี่ปุ่นเริ่มบุกปัตตานี เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 จนกระทั่ง

รัฐบาลมีคำสั่งให้ฝ่ายเราระงับการต่อต้าน

จากนั้น ผมก็ยังอยู่สังเกตการณ์ต่อไปอีก 2 วัน ถึงวันที่ 10 ธันวาคม 2484

จึงเดินทางกลับบ้านพักที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

และผมได้จบเรื่องราวตอนนั้นไว้เพียงแค่นั้น

ต่อมาผมได้รับคำแนะนำจากเพื่อนฝูงและท่านผู้ใหญ่มากท่านให้ผมเขียนเล่าเรื่องจากประสบการณ์ต่อไปอีก

เพราะเป็นที่ทราบกันว่า หลังจากรัฐบาลมีคำสั่งให้ระงับการต่อต้านแล้ว

ญี่ปุ่นก็ยังคงพักกำลังพลของเขาอยู่ในปัตตานีอีกต่อไป

แม้ต่อมาไทยได้ประกาศร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นก็หาถอนกำลังไปจากปัตตานีไม่

คงอยู่ในลักษณะคุมเชิงรามาโดยตลอด มีการเล่นแ่งเล่นมุม ชิงไหวชิงพริบกันพอสมควร

เหตุการณ์ตอนนี้แม้ไม่มีเสียงปืนต่อสู้กัน แต่ก็มีเหตุการณ์ที่น่ารู้ น่าศึกษาอยู่มิใช่น้อย

เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ควรได้บันทึกไว้

ซึ่งคำแนะนำของเพื่อนฝูงและท่านผู้ใหญ่นั้น ก็ພ้องกับความคิดของผมที่มีอยู่เดิม

ผมบรรณาการให้ประสบการณ์เรื่องนี้ ก็ยังคงความทรงจำอยู่ในสมอง

ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษร สืบทอดไว้เป็นหลักฐานก่อนที่จะเหตุการณ์ต่างๆถูกกลบกลบหายไปพร้อมกับชีวิตของผม

แต่ผมก็ได้แต่คิด เพราะโอกาสและจังหวะไม่เอื้ออำนวยให้ผมได้กระทำตามบรรณาการ

บัดนี้ วารสารรัฐสมิเล ได้เปิดโอกาสให้ผมอีกครั้ง หลังจากที่ผมได้ว่างเว้นการเขียนไปนานพอสมควร

การกลับมาสู่เวทีการประพันธ์หลังจากเรื่องราวที่ไปนานนั้น อาจจะหย่อนคุณภาพไปบ้าง

ไม่ว่าในด้านเนื้อหาสาระ: ถ้อยคำสำนวน หรือลีลาในการเขียน อันจะทำให้ท่านผู้อ่านประสบกับความพิสดารบ้าง

ผมก็ต้องขอภัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขาดแคลนอาหาร

หลังจากประสบกับเหตุการณ์ภายใน
ตัวเมืองปัตตานี ตั้งแต่วันที่ 8-10 ธันวาคม

2484 แล้ว ผมก็เดินทางกลับที่พัทลุงอยู่
คิดว่าคุณพ่อคุณแม่และน้องๆ คงอยู่
กันอย่างสบายเหงาที่ไหนได้ปรากฏว่ามีเพื่อน
บ้านของคุณพ่อคุณแม่ทางปัตตานี หลบภัย
มาอาศัยอยู่ด้วย 7-8 คน นั่งนอนกันสลอน
ทุกคนยังไม่คิดจะกลับบ้านของตนเพราะไม่
มั่นใจในความปลอดภัย ยิ่งได้เห็นกำลังพล
ของญี่ปุ่นที่เคลื่อนผ่านถนนหน้าที่ว่าการ
อำเภอยะรังทุกวัน ไม่ว่าจะไปขบวนรถถึง
รถยนต์ลำเลียงพลหรือขบวนที่พักรถยนต์ ก็
ยิ่งประหวั่นพรั่นใจยิ่งขึ้น ประกอบกับมีข่าว
มาว่า ญี่ปุ่นจะใช้อำเภอยะรังเป็นจุดพักพล
อีกแห่งหนึ่ง เลยทำให้เกิดความซุกมุ่นวุ่นวาย
ชาวบ้านร้านตลาดปิดบ้านร้านรวงหลบหนี
กันแทบหมดสิ้น ที่หลบหนีไม่ได้ก็โดน
ครอบครัวข้าราชการ ข้าราชการรู้ว่า การ
ละทิ้งหน้าที่ราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
ยามบ้านเมืองประสบกับความผันผวนนั้น มัน
มีโทษหนักเพียงใด อย่างน้อยที่สุด การนั่ง
สูมหัวกันวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์บ้านเมือง
โดยไม่มีผู้ใดมาติดต่อราชการเลยก็ยิ่งถือได้
ว่าคงอยู่ปฏิบัติราชการตามปกติ

สิ่งที่สร้างปัญหาให้แก่ครอบครัวใน
ช่วงนี้ก็ คือ การขาดแคลนอาหารการกิน ซึ่ง
มิได้สำรองกันไว้ เฉพาะที่บ้านผมนั้น อาศัย
ที่คุณพ่อคุณแม่เป็นคนรอบคอบมาแต่ไหนแต่ไร
ทุกต้นเดือนหลังจากรับเงินเดือนมาแล้ว ท่าน
จะซื้อข้าวสาร อาหารแห้ง และพวกเครื่อง
ปรุงไว้พร้อม กะว่าพอเพียงสำหรับบริโภค
ในครอบครัวได้ 1 เดือน ข้าวสาร 1 กระสอบ
ปาน ปลาเค็มตากแห้ง กุ้งแห้ง น้ำมัน
น้ำปลา น้ำตาล กะปิ หอม กระเทียม ฯลฯ
ไม่ต้องไปซื้อตามร้านค้าเป็นรายวัน ให้เจ้าของ
ร้านนึกตำหนิเอาได้ แม่แต่น้ำมันก็กดใส่
ตะเกียง ท่านก็ซื้อไว้ 1 ปีบ เป็นประจำทุก
เดือน ฉะนั้น ในช่วงที่อาหารสดจำพวก
เนื้อวัว กุ้ง หอย ปู ปลา ไม่มีใครนำมา
จำหน่าย เราก็กินอาหารแห้งไปพลาง

ข้าวสวย ปลาเค็ม น้ำพริก ผักจิ้ม สล่อย่าง
นี้เป็นอาหารหลักแต่ละมื้อ จากปริมาณ
อาหารที่กะว่าพอเพียงสำหรับครอบครัวต่อ
เดือนนั้น ไม่สามารถเป็นไปได้ตามเป้าหมาย
อย่างแน่นอน ในเมื่อต้องเผื่อแผ่แก่ผู้มาร่วม
อาศัยบ้าง ครอบครัวเพื่อนข้าราชการบางคน
บ้าง อย่างไรก็ดี คุณพ่อก็ได้ปลอบใจคุณแม่
ว่า ความขาดแคลนนี้คงไม่กี่วันหรอก ก็คง
มีใครนำอาหารสดมาขายกันบ้าง

ตรงตามความคาดหมายของคุณพ่อ
ประมาณ 4-5 วัน หลังจากที่ข่าวว่าญี่ปุ่น
จะมาพักพลที่ยะรังนั้น มิได้เป็นจริงตามข่าว
ชาวบ้านร้านตลาดก็กลับคืนบ้านพักของตน
อาหารจำพวกกุ้งหอยปูปลา แม้ไม่มีใครนำ
มาจำหน่ายก็ไม่วิตกกังวลแล้ว ในเมื่อมีเนื้อวัว
ชำแหละออกวางขาย ซึ่งนายอำเภอเปิดทาง
สะดวกให้แก่ผู้ชำแหละ โดยไม่ต้องตรวจ
สอบตัวพิมพ์รูปพรรณและการออกอาชญา
บัตรแต่อย่างใด

ชีพจรลงเท้า

อยู่บ้านได้เพียง 4-5 วัน ก็เกิดความ
เบื่อหน่าย เหมือนอยู่ในโลกแคบจิตใจเริ่ม
กระวนกระวาย อยากพบโลกกว้างในตัวเมือง
อีก ความอยากรู้อยากเห็นเป็นสันดาน คอย
กระตุนเตือนใจอยู่ทุกขณะ สุดจะระงับได้ ผม
จึงขออนุญาตต่อคุณพ่อคุณแม่แต่ก็ถูกห้าม

ปรามทันที ประกอบกับผู้ร่วมอาศัย 7-8
คน ก็สนับสนุนด้วยคำคุณพ่อคุณแม่ด้วย
ผมทราบดีว่าทุกท่านหวังดีและห่วงใยผม แต่
เมื่อผมบักใจจะไปผมก็ต้องพยายามหาเหตุผล
หว่านล้อมให้จนได้ ผมบอกกับคุณพ่อคุณแม่
แม่ว่า นอกจากผมจะไปสังเกตการณ์แล้ว
ผมจะแวะไปฟังข่าวคราวน่าสาหัสที่บ้านพักทาง
ปัตตานีด้วย (บ้านพักดังกล่าวอยู่ที่ตำบลจะ
บังติกอ เป็นบ้านของคุณพ่อ แต่เมื่อคุณพ่อ
ย้ายไปรับราชการที่อำเภอยะรัง ก็มอบให้
นายอำเภออาศัยดูแล) พร้อมกับบอกเสริมอีกว่า
และผมจะแวะดูบ้านของผู้ที่มาอาศัย 7-8 คน
ด้วย พอผมพูดจบ ผู้ร่วมอาศัย 7-8 คน
ก็เห็นดีเห็นชอบทันที ตกลงคุณพ่อคุณแม่
ต้องคล้อยตาม

บ่ายวันนั้น ผมก็ออกจากบ้านด้วยความ
ดีใจ เดินอย่างไม่รีบร้อน กะว่าถึงตัว
เมืองประมาณพลบค่ำ การเดินก็ต้องอาศัย
เดินเลาะลัดไปตามไหล่ทางแคบๆ ขึ้นเดิน
บนถนน มีหวังสะดุดผิวถนนที่เต็มไปด้วย
หินก้อนโตๆ (สมัยนั้นเส้นทางสายปัตตานี-
ยะลา ยังไม่ได้ลาดยาง แม้แต่หินลูกรังซึ่งพอ
จะนำมาบดอัดให้ผิวถนนราบเรียบขึ้นบ้าง
การทางก็ไม่ทำ จะเป็นเพราะไม่มีงบประมาณ
หรืออย่างไรก็ไม่ทราบ) บางช่วงต้องอาศัย
นั่งเกวียนวัวของชาวบ้านที่สัญจรไปตาม
ถนน ถนนตะปุ่มตะป่ำทำให้เกิดเวียนกระแทก
กระแทกอีโหลกล้อโลกเขลก กระเทือนดับไต่

หลังจากรัฐบาล

มีคำสั่งให้ระงับการต่อต้านแล้ว

ญี่ปุ่น

ก็ยังคงพักพลของชาวญี่ปุ่นในปัตตานีอีกต่อไป

แม่ต่อมา

ไทยได้ประกาศร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นก็หาถอนกำลังไปจากปัตตานีไม่”

ใส่ถุงนำขมิ้นเดียว แต่ก็เพียงระยะหนึ่ง เท่านั้นที่ผมขออาศัย หายเมื่อยแข็งเมื่อย ขาผมก็กระโดดลงจากเกวียน เดินเท้าต่อไป เพราะการก้าวเท้าเดินนั้นไปได้เร็วกว่าล้อ เกวียนหมุนเป็นไหนๆ

ถึงบ้านที่น้ำสาวพักหลบค่าพอดี ไฟ ฟ้าจ่ายกระแสแล้ว หลังจากหยุดเดินเครื่องไป 4-5 วัน สอบถามสารทุกข์ขีติกับน้ำสาว อยู่ครู่หนึ่ง ผมก็หันไปทางน้ำเขย ซึ่งรับ ราชการเป็นเสมียนมหาดไทยจังหวัด ขอ ทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปในขณะนี้บ้าง ซึ่งน้ำเขยบอกให้ทราบ รวมความได้ว่าญี่ปุ่น ยังคงอยู่ในปัตตานีจำนวนหนึ่ง แต่จะอยู่ที่ ตรงไหน ไม่มีใครรู้ ตอนเช้าถึงสายเงาจะ ออกมาหาซื้อเสบียงอาหารทุกวัน ด้วยรถยนต์ คันใหญ่ที่ใช้ลำเลียงพล ส่วนชาวบ้านที่อพยพ หลบภัยก็กลับกันมามากแล้ว สภาพการณ์ ทั่วไปเกือบเข้าสู่ภาวะปกติ ความอึดอัดขาด แคลนเรื่องอาหารการกินก็ทุเลาเบาบางลง แต่มีเค้าวว่าจะอึดอัดขาดแคลนต่อไปในวัน ข้างหน้า อยู่ทีเวลาว่าจะช้าหรือเร็วเท่านั้น เพราะเครื่องอุปโภคบริโภคบางอย่างเราผลิต ไม่ได้ในท้องถิ่น ต้องอาศัยจากต่างจังหวัด แต่เมื่อรถยนต์ซึ่งเป็นพาหนะขนส่งยังไม่มี ใครกล้านำออกมาขายซี เพราะกลัวญี่ปุ่นยึด ซึ่งปรากฏว่าญี่ปุ่นยึดไปแล้ว 2-3 คัน ก็ยาก ที่จะนำผลิตผลเข้ามาได้ ยามค่ำคืน บ้าน เรือนร้านรวงในตลาดจะปิดกันหมดในเวลา

ประมาณ 2 ทุ่ม โรงภาพยนตร์ยังไม่เปิด ฉายหลังสองทุ่มไปแล้วตัวเมืองตกอยู่ใน ความมืด ความวังเวง...จบคำบอกเล่าแล้ว น้ำเขยก็ขอตัวเพื่อเตรียมตัวไปอยู่เวรรักษา ความสงบบริเวณตลาดในตัวเมืองต่อไป

เวรรักษาความสงบ

ผมติดใจเรื่องอยู่เวร จึงตามน้ำเขย เข้าไปในห้อง เข้าซึซึกใช้สอบถามขณะที่ น้ำเขยกำลังเปลี่ยนชุดแต่งกาย ซึ่งน้ำเขยก็ ใจดีเหลือหลาย ให้รายละเอียดพอสมควร ว่า จังหวัดได้ออกคำสั่งให้ข้าราชการทุกคน ทุกแผนก ที่อยู่ ณ ศาลากลางจังหวัดออก ตรวจตรารักษาความสงบในบริเวณย่านชุมชน คือ บริเวณตลาดในตัวเมืองนั่นเอง โดยแบ่ง จำนวนกันเป็นเวรประจำคืน คืนละ 5-6 คน ออกตระเวนตรวจตราตั้งแต่เวลาประมาณ 2 ทุ่ม ไปยันสว่าง

ผมมาคิดว่า บ้านเมืองในช่วงนี้ก็ สงบดี แม้จะมีญี่ปุ่นอยู่จำนวนหนึ่งก็ตาม เขาก็อยู่ส่วนเขา เราก็อยู่ส่วนเรา โจรผู้ร้าย ก็ไม่มีข่าว แล้วอะไรเล่าจะเป็น “ความไม่สงบ” เข้ามาแทรก จนต้องมีเวรยามออกตรวจตรา หรือ “ความไม่สงบ” นั้นจะมาจากพวกญี่ปุ่น คิดถึงตรงนี้ความอยากรู้อยากเห็นก็บังเกิดขึ้น ผมขอติดตามน้ำเขยไปร่วมอยู่เวรกับเขาด้วย แม้น้ำเขยจะห้ามปราม น้ำสาวจะหวังเหนียว

ก็ไม่สามารถขัดความดีร้ายของผมได้ ตกลง ผมได้เดินค่อยๆ ตามหลังน้ำเขยออกไป ด้วย ชุดกางเกงขาสั้น เสื้อเชิ้ตแขนสั้น ซึ่งเป็น ชุดเดียวเท่านั้นที่ผมสวมใส่มาจากบ้านนั่นเอง

จุดนัดหมายของพวกอยู่เวรก็คือ ศาลา กลางจังหวัด จากนั้นก็ออกเดินข้ามสะพาน เดชานุชิตเข้าสู่ตลาดในตัวเมือง ซึ่งขณะนั้น ร้านรวงบ้านช่องปิดกันเกือบหมดแล้ว พวก เวนตระเวนไปตามถนนสายต่างๆ ในบริเวณ ตลาดตัวเมือง ในลักษณะเดินสบายๆ พุด คุยหยอกล้อกันโขมงโงงเงงดั่งลั่นไปหมด

สิ่งหนึ่งซึ่งสร้างความแปลกใจให้แก่ผม นับตั้งแต่ขบวนเริ่มออกเดินลาดตระเวนก็คือ พวกเวรทุกคนไม่มีอาวุธ ปืนสักกระบอกก็ ไม่มี มีแค่ไฟฉาย นี่ถ้าเสือเจอบอกผู้ร้ายมี อาวุธเข้าจะทำอย่างไร...ก็คิดไปตามประสา เด็กชอบคิดโดยไม่กล้าสอบถามพวกผู้ใหญ่เขา

เดินบ้าง หยุดบ้าง ตามแคร์ชายของ ริมถนน ตามม้านั่งหน้าร้านขายของปฏิบัติการ ในลักษณะนี้จนเกือบเที่ยงคืน ก็ไม่เห็นมี อะไรให้ตื่นตาตื่นใจพอแก้ง่วงได้บ้างเลย รู้ อย่างนั้นนอนกับน้ำสาวที่บ้านยังจะดีกว่า...ก็ ได้แต่คิดไปพลาง ทรมานใจตัวเองไปพลาง แต่คิดดูอีกที พวกอยู่เวรก็คงทรมานใจเหมือน เรา คงรู้สึกง่วงเหมือนเราจึงต้องอาศัยการ ชวนพูดชวนคุยกัน เรียกว่า ใช้เสียงไล่ความ ง่วง...เวรกรรมแท้ๆ

ญี่ปุ่นข่ม

ตระเวนไปตามถนนสายต่างๆ จนเวลา ล่วงเลยเที่ยงคืน ขบวนพวกมีเวรกรรมก็มา หยุดยืนพักที่หน้าโรงเรียนจงฮั่ว (โรงเรียนสอน ภาษาจีน ถนนปัตตานีภิรมย์ ใกล้ทางแยก ไปศาลเจ้าเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว) ริมรั้วกำแพง หน้าโรงเรียนมีเสาไฟฟ้า ดวงไฟจากเสาให้ แสงสว่างพอสมควร (สมัยนั้นหลอดนีออนยัง ไม่มีใช้) ขณะที่พวกเวรหยุดพักพูดคุยกัน ผม ก็ถือโอกาสเสด็จไปยังทุ่งไม้ ซึ่งขึ้นอยู่มุมรั้ว ด้านหน้าทุ่งไม้ดังกล่าวเป็นทุ่งหนาและสูง พอสมควร จุดประสงค์ของผมก็เพื่อถ่าย ปัสสาวะ ผมหันหน้าเข้าหาทุ่ง ถลกขาทาง เกงขาสั้นขึ้นเล็กน้อย ปล่อยปัสสาวะออก

ไปทันทีที่เสียงน้ำปัสสาวะกระทบพุ่มไม้ก็มีเสียงหนึ่งอุทานออกมาดังๆ พร้อมกับตัวเจ้าของเสียงที่ผ่นออกมาจากหลังพุ่มในลักษณะตกใจ ผมเองก็ตกใจจนปัสสาวะตกหาย ร่างเซผ่นถอยหลัง แต่สายตายังคงจับอยู่ที่ร่างที่ผ่นแล้วออกมา ซึ่งขณะนั้นยืนเด่นอยู่เบื้องหน้า เขาอยู่ในชุดเครื่องแบบ มีปืนเล็กยาวเป็นอาวุธ อ่า...ใช่แล้ว ทหารญี่ปุ่นผมไม่ทันได้คิดอะไร เจ้าญี่ปุ่นก็โบกมือพร้อมกับควาดไล่ผม ออกทำออกทางด้วยอารมณ์ฉุนเฉียว สีหน้าบึ้งตึง ทำท่าขยับปืนไปมา ไม่ต้องรอให้เขาตะเพิดเป็นครั้งที่ 2 ผมรีบถอยห่างเข้าหากลุ่มเเวรที่ยืนตกตะลึงในเหตุการณ์ เจ้าญี่ปุ่นยังไม่หมดอารมณ์แค้นครวนี้เขาตะเพิดไล่พวกเราทั้งกลุ่ม ทำท่าขี้ก๊ก ขยับปืนไปมา พวกเราก็จำต้องถอยออกเดินไปจากที่นั่น คงปล่อยให้เจ้าญี่ปุ่นยืนมองตามเรามาอย่างแค้นเคือง

นี่ๆ ก็น่าขัน เจ้าญี่ปุ่นคงโดนสายน้ำกระเซ็นใส่เข้าแล้วกระมัง จึงกระโดดเหมือนเล่นเชยง์แก๊งกอยผ่นออกจากพุ่มไม้...ก็ใครจะรู้อะไรว่า เจ้ามาแอบซุ่มอยู่ตรงนั้น ถือเสียว่าเจ้าถูก “แจ๊กพ็อต” ก็แล้วกัน ผมคิดนึกขุ่นอยู่ในใจ ทั้งๆที่ตอนนั้นตัวเองก็ตกใจไม่น้อยเหมือนกัน ตกใจจนปัสสาวะชะงักการปล่อยกระแสบอย่างฉับพลัน แต่เอ...เจ้าญี่ปุ่นมาแอบซุ่มอยู่ทำไมหรือเขาซุ่มสังเกตการณ์ ถ้าสังเกตการณ์เขาสังเกตการณ์อะไร เขาคงซุ่มอยู่หลายจุดที่ไม่มีใครรู้ นอกจากพวกญี่ปุ่นด้วยกันเท่านั้น...ผมเดินพลางคิดพลาง ในขณะที่พวกเวรก็วิพากษ์วิจารณ์กันไปพลาง

ครั้งเดียวก็เพียงพอแล้วสำหรับการติดตามน้ำเขย เพื่อความอยากรู้อยากเห็นอยากหาความกระจ่างในการอยู่เวรที่ทางจังหวัดจัดขึ้น

เปิบพิสดาร

ใกล้แสงทองจะเยียมขอบฟ้าของวันใหม่ ผมกับน้ำเขยก็กลับบ้านพัก เข้านอนกันทั้งคู่ แม้จะอดหลับอดนอนมาทั้งคืน ก็ไม่ทำให้ผมต้องนอนชดเชยเวลาพรอกเพราะ

โดยปกติผมตื่นเช้าเป็นประจำ วันนี้ผิดปกติไปนิดหน่อยเพราะนอนตอนเช้าจึงตื่นเอาตอนสายราว 3 โมงกว่าๆ ผมก็ลุกขึ้นแล้ว ในขณะที่น้ำเขยยังนอนกรนอย่างมีความสุข ทราบจากน้ำสาวว่าพวกอยู่เวรคืนไหนรุ่งเช้าจะไปทำงานสายหรือไม่ไปเสียเลยก็ยังได้ จังหวัดไม่ถึงเป็นสาย ไม่ถึงเป็นขาดราชการ เรียกว่าให้สิทธิพิเศษเป็นการภายใน เพื่อชดเชยการอยู่เวรอยู่กรรม จะเซ็นชื่อในสมุดลงเวลาปฏิบัติราชการวันไหนก็ได้ เพราะเขาไม่กวดขันการขีดเส้นแดงประจำวันกัน

น้ำสาวบอกให้ผมไปอาบน้ำกินข้าว ผมปฏิบัติตามก็เฉพาะอาบน้ำเท่านั้น ส่วนกินข้าวนั้นผมปฏิเสธ เพราะผมบอกกับน้ำสาวว่าผมต้องการออกไปเที่ยวชมตลาดสด(ตลาดเทศบาลวิวัฒน์) และจะหาอะไรกินตามใจชอบที่ตลาดนั่นเอง และจากนั้นผมก็จะกลับบ้านพักถ้าเอาอะไรก็ถือโอกาสล่าน้ำสาวเสียเลย ซึ่งน้ำสาวก็คงขี้เกียจตอบกับความตื้อรั้นของผม ปล่อยให้ผมเดินไปคนเดียว

จากบ้านพักตำบลจะบังติกอ ดัดทางผ่านโรงไฟฟ้าของชุมชนอ่าวรังกับกั๊กตีมาออกถนนพิศตรงใกล้มุมกำแพงเรือนจำ (เรือนจำเก่า) เลี้ยวเข้าสู่ถนนอุตรมวิถิไปจนสุดถนนจึงวกเข้าสู่ตลาดสด

ริมถนนหน้าตลาดสดเรียงรายด้วยสามล้อจอดอยู่พอสมควร และที่สะดุดตาก็คือ รถยนต์ลำเลียงผลของญี่ปุ่นจอดอยู่ด้วย 1 คัน ในรถมีเขยหลายใบ พิลฉับนั่งตาปรืออยู่กับพวกมาลัย เขามาหาซื้ออาหารกันกระมัง ก็เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่ต้องมีอาหารเลี้ยงชีวิต ไม่คิดอะไรให้มาก ผมตรงเข้าไปในตลาดทันที

ภายในตัวตลาดและรอบๆ บริเวณ มีพ่อค้าแม่ขายและผู้มาจำหน่ายมากมาย พอสวมคร สิ้นค้าก็มาก พวกกึ่งหอยปูปลาสดๆ วางกองเป็นพะเนิน ทำให้นึกถึงคุณพ่อคุณแม่และน้องๆ ขึ้นมาทันที เมื่อไรหนออาหารสดๆ อย่างนี้จะได้ไปตลาดยะรังบ้าง เดินชมเรื่อยมาจนกระทั่งเห็นทหารญี่ปุ่น 2-3 คน ยืนมุงกันอยู่เบื้องหน้า แม่ค้าที่นำสินค้าวางขายกับพื้น สงสัยว่าญี่ปุ่นเขากำลัง

จะซื้ออะไร เลยตรงเข้าไปดูก็พอดเห็นเขาหัวเขยที่บรรจุสินค้าที่เขาซื้อจนเต็มเขยออกเดินไป คงจะเอาเขยขึ้นรถของเขาที่จอดรออยู่ สิ่งที่เขาซื้อให้แปลกใจก็คือ สินค้าที่เขาซื้อไปเต็มเขยนั้นคือพลู ญี่ปุ่นกินหมากเป็นด้วยหรือเท่าที่เห็นก็ไม่มีญี่ปุ่นคนไหนปากแดงเพราะน้ำหมากเลย แม่ค้าขายพลูหน้าบ้านไปดามากัน เพราะญี่ปุ่นเหมาหมด แต่พวกขายหมากซึ่งนั่งอยู่ใกล้ๆ กันนั้นหน้าแห้ง เพราะญี่ปุ่นไม่ซื้อหมาก เอ...ถ้าญี่ปุ่นกินหมากเป็นก็น่าจะซื้อหมากไปกินกับพลูด้วย นี่กลับไม่ซื้อ มันน่าแปลกใจว่าเขยนี้แปลกใจเฉพาะผมคนเดียว ใครๆ ที่พบเห็นก็แปลกใจเช่นกันเรื่องญี่ปุ่นซื้อพลูนี้ มาทราบภายหลังว่าเขาซื้อไปปรุงเป็นอาหาร โดยเข้าใจว่าพลูเป็นผักเช่นเดียวกับพวกผักกาด คะน้า ถูกรสเผื่อนและเผ็ดร้อนของพลูเข้า ถึงกับหน้าเหยไปดามากัน

นอกจากพลูแล้ว ญี่ปุ่นยังมีรายการ “เปิบพิสดาร” อีก เช่น เปิบผัดหัวกลอย เปิบพริกขี้หนูสด (คงจะเห็นว่าเม็ดเล็กๆ สีแดงสดสวยไม่มีพิษสงอะไรกะมัง) เปิบเม็ดขนุนสดโดยแกะเนื้อทั้งเป็นต้น แต่ละรายการที่เปิบ มันชวนให้ตื่นตื้นและหวาดเสียวจริง

หาสน้ำเงิน

ออกจากตลาดสดก็ร่วม 10 นาทีมากกว่าแล้ว ตั้งใจกลับบ้านทันที เดินมาตามถนนสายยะรัง กระทั่งถึงสามแยก (หน้าธนาคารกรุงเทพพาณิชย์ ในปัจจุบันนี้) สมัยนั้นบริเวณสามแยกแห่งนี้ยังไม่มีอาคารบ้านเรือน ณ ที่นี้ ผมได้ประสบกับภาพชายไทยผู้หนึ่งที่มีพฤติกรรมชวนให้ผมคิดหนัก ทำให้ผมเศร้าใจและเกลียดชัง

ชายไทยผู้นี้ (ไม่ขอออกนาม) ผมรู้จักดีเขาเป็นชายร่างสูงใหญ่ ผิวขาวหน้าผากกว้าง คิ้วดก ร่างกายเรียกได้ว่าสมส่วน ลักษณะชายชาติตรี อายุเขาดอนนั้นประมาณ 30 ปี เขาเป็นลูกบิดตานี้โดยกำเนิด ฐานะความเป็นอยู่พอประมาณ แต่บรรดาญาติผู้ใหญ่ของเขา ซึ่งต่างมีอาชีพค้าขายนั้นอยู่ในฐานะค่อนข้างดี เขามีการศึกษาสูงพอ

สมควร พุดได้หลายภาษา

ผมพบเขาขณะที่เขากำลังถูกลูกจอบช่วย
ญี่ปุ่น 2-3 คน ยกเขื่อนไว้เป็นข่าๆ เข่ง
ผักสด เข่งผลไม้ ขึ้นรถบรรทุกของญี่ปุ่น
สังเกตเห็นทสนมกับญี่ปุ่นมาก เขาใช้
ภาษาอังกฤษสื่อสารภาษาญี่ปุ่น เมื่อของขึ้นรถ
หมดแล้ว ญี่ปุ่นก็ควักธนบัตรออกมาเป็น
ปึกๆ ยื่นส่งให้เขา เมื่อญี่ปุ่นออกรถไปแล้ว
ผมเดินเข้าไปหาเขา เป็นเด็กเดินเข้าหา
ผู้ใหญ่ ถามอย่างเด็กที่สงสัยในพฤติกรรม
ที่พบเห็น ซึ่งเขาก็บอกให้ทราบเป็นอย่างดี
ว่าเขาเป็นผู้รับจัดหาเสบียงอาหารให้ญี่ปุ่น
แต่ครั้งที่ญี่ปุ่นมารับเสบียงอาหารดังกล่าว
ญี่ปุ่นจะจ่ายให้เขาอย่างไม้อั้น เป็นร้อยเป็น
พันทีเดียว ทักค่าใช้จ่ายแล้วเขามีกำไร แต่
ละครึ่งดึกว่าเงินเดือนข้าราชการระดับสูงๆ ที่
ต้องทำงานกันเป็นปีๆ ที่เดียว

ผลจากกันผมเดินไปเรื่อยๆ ตาม
เส้นทางที่จะกลับบ้านพักอำเภอยะรัง แต่
ในส่วนสมองนั้นผมคิดหนัก จากคำบอกกล่าว
และกิริยาท่าทางของเขา แสดงให้เห็นถึง
ความภาคภูมิใจในความสามารถของเขา ซึ่ง
ได้มาซึ่งเงินตราเป็นจำนวนมากมาย ผิดกับ
ผมซึ่งมีแต่ความหดหู่ใจ ผมมีจิตสำนึกตรง
กันข้ามกับเขา ผมสำนึกว่า ญี่ปุ่นนั้นเป็น
ศัตรูของเรา การที่คนในชาติบ้านเมืองเรา
ไปฝึกไปกับศัตรู โดยยอมตนรับใช้ศัตรู
แสวงหาผลประโยชน์ให้ศัตรูนั้นเป็นการ
ไม่สมควร เป็นคนไม่รักศักดิ์ศรี ไม่รัก
เกียรติภูมิ ไม่รักชาติบ้านเมือง เขาเป็น
ผู้ใหญ่กว่าผม ทำไมเขาไม่คิดเหมือนผม
บ้างละหรือ หรือเพราะอำนาจเงินตรามา
บดบังความคิดอันชอบธรรมไปจากสมอง
เขาจนหมดสิ้น

(ชายผู้นี้ หลังจากสิ้นสุดสงคราม
มหาเอเซียบูรพา เขามีฐานะเป็นมหาเศรษฐี
มีเงินนับร้อยนับล้าน ประกอบธุรกิจทาง
การค้าหลายแห่ง หลายสาขา จากบุคคล
ที่สังคมเคยรังเกียจ เขากลับกลายเป็นบุคคล
ที่มีเกียรติในสังคม เขาเคยดำรงตำแหน่ง
สำคัญในภาครัฐและเอกชน ปัจจุบัน เขา
ดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขสงบในวัยชรา)

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖

ญี่ปุ่นก็มีน้ำใจ

กลับถึงบ้านพักอำเภอยะรัง ต้อง
เสียเวลากับการชี้แจงแถลงข่าว ให้คุณพ่อ
คุณแม่และผู้ร่วมอาศัยฟัง พอรู้เหตุการณ์
บ้านเมืองเข้าสู่ภาวะปกติเป็นส่วนมากทำให้
ผู้ร่วมอาศัยคิดจะกลับบ้านเรือนของตนทันที
และตกลงใจว่าจะเดินทางกลับในวันรุ่งขึ้น

รุ่งเช้า คณะผู้ร่วมอาศัยทั้งหมดออก
มายังถนนหน้าว่าการอำเภอ โดยมีคุณพ่อ
คุณแม่และผมออกมาส่งด้วย พวกเรารู้สึก
เป็นห่วงในการเดินทางกลับของคนบางคน
ที่อยู่ในวัยชราสุขภาพร่างกายไม่ค่อยสมบูรณ์
แต่ก็ไม่อาจจะช่วยอะไรเขาได้ ครั้นจะเข้า
เกวียนวัวให้ไปส่งก็คงสร้างความกระเทก
กระเทือนทำลายสุขภาพร่างกายหนักเข้าไปอีก
ขณะที่รื้อรอลากันอยู่นี้ บังเอิญเห็นรถยนต์
ลำเลียงพลของญี่ปุ่นคันหนึ่งวิ่งมาจากทาง
จังหวัดยะลา เป็นรถเปล่า ไม่อาจจะรู้ว่า
เขาไปปล่อยกำลังพลลง ณ ที่ใดแล้วย้อน
กลับมา หรือเขามาจากกองกำลังพลทาง
ยะลาเพื่อจะไปปัตตานี รถวิ่งโยกเขยกมา
หยุดจอดตรงกลุ่มพวกเราที่ยืนอยู่ ทำเอา
พวกเรากระสับกระส่ายไปตามๆ กัน

ทันใดพลขับญี่ปุ่น ซึ่งนำรถมาเพียง
คนเดียวนั้น กระโดดลงจากรถ แล้วตรงมา
ที่พวกเรา พุดอังกฤษกระเทือนกระแท่นถาม
ว่า พวกเราจะไปไหน ผมพอฟังออกก็บอก
ว่าไปปัตตานี เขาตอบ โอเค. พลงซี่มือซี
ไม่ให้พวกเราขึ้นรถ จากการสังเกตกิริยา
จากท่าทางเขาคงไม่มีเจตนาร้ายกับเราแน่ เขา
คงคิดช่วยเหลือในการเดินทางของเรา อีก
ประการหนึ่ง การวิ่งรถเปล่าไปตามเส้นทาง
ขรุขระนั้น จะเกิดการกระแทกกระแทนอย่าง
แรง หากได้รับน้ำหนักบรรทุกบ้างก็คงช่วย
ผ่อนคลายการกระเทือนพอสมควร ก็ไม่ว่า
เขาจะคิดอย่างไรเราคิดหรือเปล่า แต่ก็ต้อง
ยอมรับว่าเขามีน้ำใจต่อเรา ทุกคนไม่กล้า
ขึ้นรถ คงกลัวว่าเขาจะเอาไปต้มยำทำแกง
ที่ไหน ผมก็เลยบอกว่าจะไม่มีเหตุร้ายอะไร
หรอก ผลสุดท้ายทั้งหมดตกลงขึ้นรถ โดย
มีเงื่อนไขว่าผมต้องไปด้วย สร้างความอึดอัด

ใจให้คุณพ่อคุณแม่ แต่ท่านก็วางเฉย ไม่พูด
คัดค้านหรืออนุญาตแต่อย่างใด รถจอดที่
สามแยกตามที่ผมบอกให้เขาจอด ก็เป็น
สามแยกเดียวกับที่ผมพบกับชายผู้จัดหา
เสบียงอาหารให้แก่ญี่ปุ่นเมื่อวานนี้ เอ่ยปาก
ขอบใจพลขับ จากนั้นทุกคนก็แยกย้ายกัน
กลับบ้านของตน ส่วนผมคงเตร็ดเตร่อยู
ตามถนน นึกถึงลุงถมยา บุญถาวรกรรม กับ
ลุงสัน ศิริโกศล ที่ทำงานอยู่ที่ทำการ
ไปรษณีย์ ซึ่งผมเคยได้พักพิงอาศัยในช่วงที่
ญี่ปุ่นบุกปัตตานีในวันแรก จึงแวะไปเยี่ยม
ท่าน ทั้งสองท่านดีใจ สอบถามข่าวคราว
กันพอสมควร ผมก็ลาท่านเดินทางกลับอำเภอ
ยะรัง

คิดถึงน้ำใจของทหารญี่ปุ่นที่เป็น
พลขับแล้ว ก็ทำให้ทวนคิดถึงชายไทยที่หา
เสบียงอาหารส่งให้ญี่ปุ่น ท่านผู้อ่านอาจจะ
มองว่าผมมีอคติต่อคนไทยเกินไป เพราะ
ต่างฝ่ายต่างก็มีน้ำใจเหมือนกัน ข้อนี้นผมไม่
เถียง แต่ผมได้พิจารณาแล้ว การมีน้ำใจ
ของญี่ปุ่นนั้น เป็นการมีน้ำใจที่ไม่หวังผล
ตอบแทน เป็นการมีน้ำใจที่ไม่เกิดความ
เสียหายแก่เขาและหมู่คณะ ผิดกับการมี
น้ำใจของชายไทยผู้นั้น ที่หวังในผลประโยชน์
ตอบแทนให้แก่ตนเองโดยไม่คำนึงว่าการ
ช่วยเหลือเขา นั้น เป็นการเสริมพลังให้แก่
หมู่คณะเขา ในยามสงคราม อาหารควรนับ
เป็นยุทธปัจจัยอย่างหนึ่งได้เหมือนกัน ผมคิด
ของผมอย่างนี้ จะผิดจะถูกอย่างไร สุดแท้
แต่ใครจะมอง

ศพลอยน้ำ

กลับมาบ้านคราวนี้ สังเกตดูคุณพ่อ
คุณแม่ค่อนข้างจะเฉยเมยกับผม ผมพอลจะ
อ่านใจท่านออก เพราะท่านรักและห่วงใย
ผมมาก แต่ผมกลับไม่สนองตอบน้ำใจท่าน
ผมชอบทำให้ท่านมีความกังวลใจเสมอ ดังนั้น
ผมจึงเก็บเนื้อเก็บตัวอยู่กับบ้านหลายวันเก็บ
งานบ้านมาทำโดยไม่ต้องให้ท่านออกปากใช้
ดาบญ์ารอบบริเวณบ้าน ทำความสะอาด
แล้วเปิดไถ่ยกร่องผักสวนครัว เป็นต้น เรียกว่า
ทำงานเพื่อเรียกกร้องความสงสารจากท่าน

ได้ผล ไม่กี่วันท่านก็คลายเครียดยิ้มแย้มกับผมเช่นเคยจนกระทั่งวันหนึ่งคุณพ่อถามว่า “ไม่คิดไปเที่ยวปัตตานีบ้างหรือ” ผมแสร้งทำหน้าเศร้า ตาละห้อยไม่ตอบท่าน คุณพ่อก็เลยบอกว่า “จะไปก็ไป ขากลับซื้ออะไรๆ มาฝากพ่อบ้าง” ออ...สำเร็จสมอารมณ์ถวิลทีเดียว

เข้าเมืองคราวนี้ ผมบอกคุณพ่อคุณแม่ว่าอาจจะค้างคืนสัก 2-3 คืน ซึ่งคุณพ่อคุณแม่ไม่ขัดข้อง ผมกะโปรแกรมไว้ว่าไปเที่ยวนี้จะไปหาความสำคัญกับการยิงนกตกปลาบ้าง เพราะห่างเหินเสียนาน

ผมถึงบ้านน้าสาวในช่วงเวลาบ่าย หุดคุ้ยกันสองสามคำ ผมก็ตรงไปบ้านสังข์ทอง กล้า ซึ่งอยู่ห่างกันเพียงสองเสาไฟฟ้า กล้าตั้งใจมากยิ่งรู้ว่าผมมาพักค้างคืนเพื่อได้มีโอกาสยิงนกตกปลาได้เต็มที่ เขาก็เป็นปลื้มสุดสุดไปเลย

(กล้า เป็นชื่อเพื่อนรักของผม เขาได้สมญาจากเพื่อนๆ ว่า สังข์ทอง พุทธิกรรมของเขาในช่วงที่ญี่ปุ่นบุกปัตตานี ตั้งแต่วันที่ 8-10 ธันวาคม 2484 นั้น ผมได้เขียนรายละเอียดไว้ในเรื่อง “ญี่ปุ่นบุกปัตตานี...เท่าที่ผมรู้เห็น” แล้ว)

เย็นวันนั้น กล้ามาพบผมที่บ้านน้าสาวพร้อมด้วยเบ็ดตกกุ้ง 4-5 ชุด เขี่ยไส้เดือน 1 กระป๋อง แล้วเราทั้งสองก็ออกจากบ้านข้ามถนนตรงไปยังท่าน้ำในโรงเลื่อย ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับบ้านน้าสาว ท่าน้ำนี้มีแพซุงเหลืออยู่เล็กน้อย ที่ยังไม่ได้ชักลากขึ้นฝั่ง จึงสะดวกที่เราจะได้นั่งวางเบ็ดการตกกุ้งนั้นไม่ต้องใช้คันเบ็ด การตกก็มีศิลปะซึ่งไม่เหมือนการตกปลา

ขณะที่เรานั่งดูสายเบ็ดว่ากุ้งมากินเหยื่อบ้างหรือไม่นั้น กล้าก็เอ๋ยขึ้นเบาๆ ตอนหนึ่งว่า “เดี๋ยวนี้คนไม่ค่อยกินกุ้งปลาในแม่น้ำแล้ว”

ผมสงสัย จึงถามว่า “ทำไม”
กล้าตอบว่า “เขว่ากุ้ง ปลามันกินศพ เพราะตอนนี้มีศพลอยมาตามน้ำแทบทุกวันวันละศพสองศพ”

“ศพใคร พวกไหน” ผมถามอย่างรวดเร็ว

“ศพทหารญี่ปุ่นก็มี ที่ไม่ใช่ทหารญี่ปุ่น เขาว่าเป็นศพพวกนักโทษธรรมา โด เป็นศพชายทั้งนั้น” กล้าตอบ

เย็นนั้น เรานั่งตกกุ้งไปจนกระทั่งคำพ่อน้ำขึ้นก็หยุดตก แล้วชวนกันกลับบ้าน เพราะเวลาน้ำขึ้นกุ้งจะไม่กินเหยื่อ กุ้งที่ผมตกได้ก็มอบให้กล้าไปทั้งหมด

นรกที่เรือนจำธรรมาโด

ผมเก็บคำบอกเล่าของกล้ามาสอบถามน้าสาวและน้าเขย ซึ่งทั้งสองท่านก็รับว่าเป็นความจริง โดยน้าเขยบอกว่า เรื่องนี้มีข่าวมาว่า ทางเรือนจำธรรมาโดได้ปล่อยนักโทษออกจากที่คุมขัง ให้ไปเป็นหน่วยล่าสังหารพวกญี่ปุ่นโดยคอยหาจังหวะและโอกาสมาแล้วนำศพโยนลงแม่น้ำ ส่วนศพพวกนักโทษนั้นว่ากันว่า ไม่ใช่ถูกพวกญี่ปุ่นฆ่า แต่ผู้คุมในเรือนจำเป็นผู้ฆ่า มีอยู่ 2 ประเภท ประเภทหนึ่งใช้ให้ไปเป็นหน่วยสังหารญี่ปุ่น แต่กลับหลบหนี หนี (สมัยนี้เรียกว่า ผู้บัญชาการเรือนจำ) จึงต้องสั่งล่าตัวจับได้ก็ฆ่า แล้วโยนศพลงแม่น้ำ ประเภทหนึ่งที่ใช้ให้เป็นหน่วยล่าสังหารญี่ปุ่น แต่กลับไปทำการปล้นจี๊ชาวบ้านจนถูกชาวบ้านรวมประชาทัณฑ์จนตาย แล้วชาวบ้านนำไปโยนในแม่น้ำ อีกประเภทหนึ่งเป็นนักโทษที่อยู่ในคุกแต่ปฏิบัติตนไม่สบบารมณณ์ของพัสดิหรือผู้คุม ก็มีสิทธิ์ถูกฆ่าเช่นกัน การฆ่าแล้วนำศพไปโยนในแม่น้ำนั้นมันสะดวกด้วยประการทั้งปวง ไม่ต้องขุดหลุมฝัง ไม่ต้องวุ่นวายกับการเผา สำหรับการใช้นักโทษปฏิบัติการกับญี่ปุ่นนั้น จะเกิดขึ้นจากความคิดของพัสดิหรือจากคำสั่งของใคร ไม่อาจจะรู้ได้...นี่คือการบอกเล่าของน้าเขย

(เรือนจำธรรมาโด ตั้งอยู่ที่ตำบลธรรมาโด อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ในสมัยนั้นอยู่ริมเส้นทางสายที่ผ่านไปเบงกอล กล่าวกันว่านักโทษที่ถูกจำคุกในเรือนจำนี้เป็นนักโทษที่มาจากเรือนจำอื่นๆ เช่น เรือนจำปัตตานี เป็นต้น ซึ่งเป็นนักโทษในคดีอุกฉกรรจ์ ที่มีโทษจำคุกนับเป็นสิบปีขึ้นไป อีกพวกหนึ่งก็ได้แก่นักโทษการเมือง

ผมได้มีโอกาสอ่านหนังสือเรื่อง “ขุมนรกในธรรมาโด” เขียนโดย สุพจน์ ด้านตระกูล ซึ่งผู้เขียนเป็นนักโทษการเมืองผู้หนึ่งในเรือนจำแห่งนี้ ได้กล่าวถึงความโหดร้ายทารุณของพัสดิและผู้คุมในสมัยนั้น จนกระทั่งเขาต้องร้องเรียนขอความเป็นธรรมไปยังนายกรัฐมนตรี แต่ก็ไม่ได้รับการพิจารณา อาจจะเป็นเพราะนายกรัฐมนตรีไม่สนใจหรือหนังสือร้องเรียนนั้นไม่ถึงมือนายกรัฐมนตรีอย่างหนึ่งอย่างใดก็ยากที่จะรู้ได้ นายสุพจน์ ด้านตระกูล จึงเขียนเป็นเรื่องราวตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม โดยทำเรื่องเขาได้ตีพิมพ์จดหมายร้องเรียนที่เขาไปถึงนายกรัฐมนตรีลงไปด้วย หนังสือเล่มนี้ผมซื้อจากร้าน “ประสาธ” ซึ่งเป็นร้านของนายประสาธ ไซยะโท ผู้แทนราษฎรจังหวัดยะลาในสมัยนั้น ผมซื้อมาในวันเดียว วันรุ่งขึ้นปรากฏว่าตำรวจเก็บกวาดหนังสือเรื่องนี้ไปหมดทุกร้าน ตามคำสั่งกรมตำรวจ ที่ให้ทั่วประเทศเก็บทำลายให้สิ้นผมโชคดีที่ได้ซื้อไว้ก่อน จึงได้รู้ถึงเหตุการณ์บางอย่างของบุคคลบางคนในหนังสือเล่มนั้น แต่ก็โชคร้ายจนได้ เมื่อเพื่อนผู้หนึ่งยืมไปอ่าน แล้วกลับมาบอกว่าหนังสือเล่มนั้นหายไปเสียแล้วไม่รู้ใครหยิบเอาไป เขาจะคืนราคาที่ผมซื้อให้ผม ไร...เพื่อนนะเพื่อน ถ้าจับนักกำชับหนว่าอย่าให้สูญหายเป็นอันขาดเพื่อนก็ยังทำให้หายได้ลงคอ

ต่อมาเรือนจำธรรมาโดถูกยกเลิกไป นักโทษคดีอุกฉกรรจ์ต่างๆ ถูกแยกย้ายไปคุมขัง ณ สถานที่ใด ผมไม่ทราบ แต่ที่ทราบแน่ชัดก็คือ นักโทษการเมืองถูกย้ายไปกักบริเวณอยู่ที่เกาะตรูตาแทน

เรื่องราวที่ผมเล่ามาทั้งหมดนั้น เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วง 48 วันคือ นับตั้งแต่วันที่ 7 ธันวาคม 2484-24 มกราคม 2485 ซึ่งเป็นช่วงที่เรายังถือว่าญี่ปุ่นคือ ศัตรูของเรา แต่พอวันที่ 25 มกราคม 2485 ไทยเราตัดสินใจรวมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ในช่วงหลังนี้ก็มีเหตุการณ์ที่นำรัฐนศึกษาเช่นกัน

(อ่านต่อฉบับหน้า)

๒๕๖๓